

Ministerie van Infrastructuur en Milieu

Gezamenlijke Verklaring Nederland en Duitsland grensoverschrijdende m.e.r.

Stappenschema

Gezamenlijke Verklaring op hoofdlijnen: doel en inhoud

In 2005 hebben Nederland en Duitsland een Gezamenlijke Verklaring opgesteld over de samenwerking bij milieueffectrapportage (m.e.r.) in grensoverschrijdend verband. Deze Gezamenlijke Verklaring is in 2013 geactualiseerd en heeft nu betrekking op zowel plan- als projectm.e.r.: voor plannen/programma's en projecten met mogelijk belangrijke grensoverschrijdende milieugevolgen¹. De Gezamenlijke Verklaring is een handreiking met daarin uitgangspunten en praktische afspraken over hoe een grensoverschrijdende m.e.r. goed kan worden uitgevoerd. Het doel is een goede informatie-uitwisseling tussen buurlanden daar waar dat relevant en vereist is en een zo soepel mogelijk verloop van zowel de m.e.r.-procedure als de grensoverschrijdende samenwerking.

In de Gezamenlijke Verklaring zijn afspraken gemaakt over de te ondernemen stappen, inclusief de verantwoordelijkheden en de rolverdeling hierbij, als er sprake is van een project of plan/programma met mogelijk belangrijke grensoverschrijdende milieugevolgen waarvoor een m.e.r. wordt uitgevoerd. Zowel de nationale wetgeving - de Wet milieubeheer en de Algemene wet bestuursrecht - als de internationale wetgeving - de m.e.r.-richtlijnen van de Europese Unie, het Espoo-verdrag met bijbehorend SEA-protocol en het verdrag van Århus - vormen hiervoor het uitgangspunt. In het Espoo-Verdrag (1991) is afgesproken dat landen hun buurland informeren over plannen/programma's en projecten met mogelijk belangrijke grensoverschrijdende milieugevolgen. Tevens moet het publiek in het buurland in de gelegenheid worden gesteld om op gelijkwaardige wijze als het publiek in het eigen land deel te nemen aan de m.e.r.-procedure. In het Verdrag van Århus (1998) waarborgen de staten dat het publiek toegang wordt gegeven tot relevante milieu-informatie.

Er zijn twee mogelijkheden die apart in de Gezamenlijke Verklaring worden behandeld:

- 1) het project of plan/programma wordt op Nederlands grondgebied uitgevoerd en heeft mogelijk belangrijke grensoverschrijdende milieugevolgen voor Duitsland;
- 2) het project of plan/programma wordt op Duits grondgebied uitgevoerd en heeft mogelijk belangrijke grensoverschrijdende milieugevolgen voor Nederland.

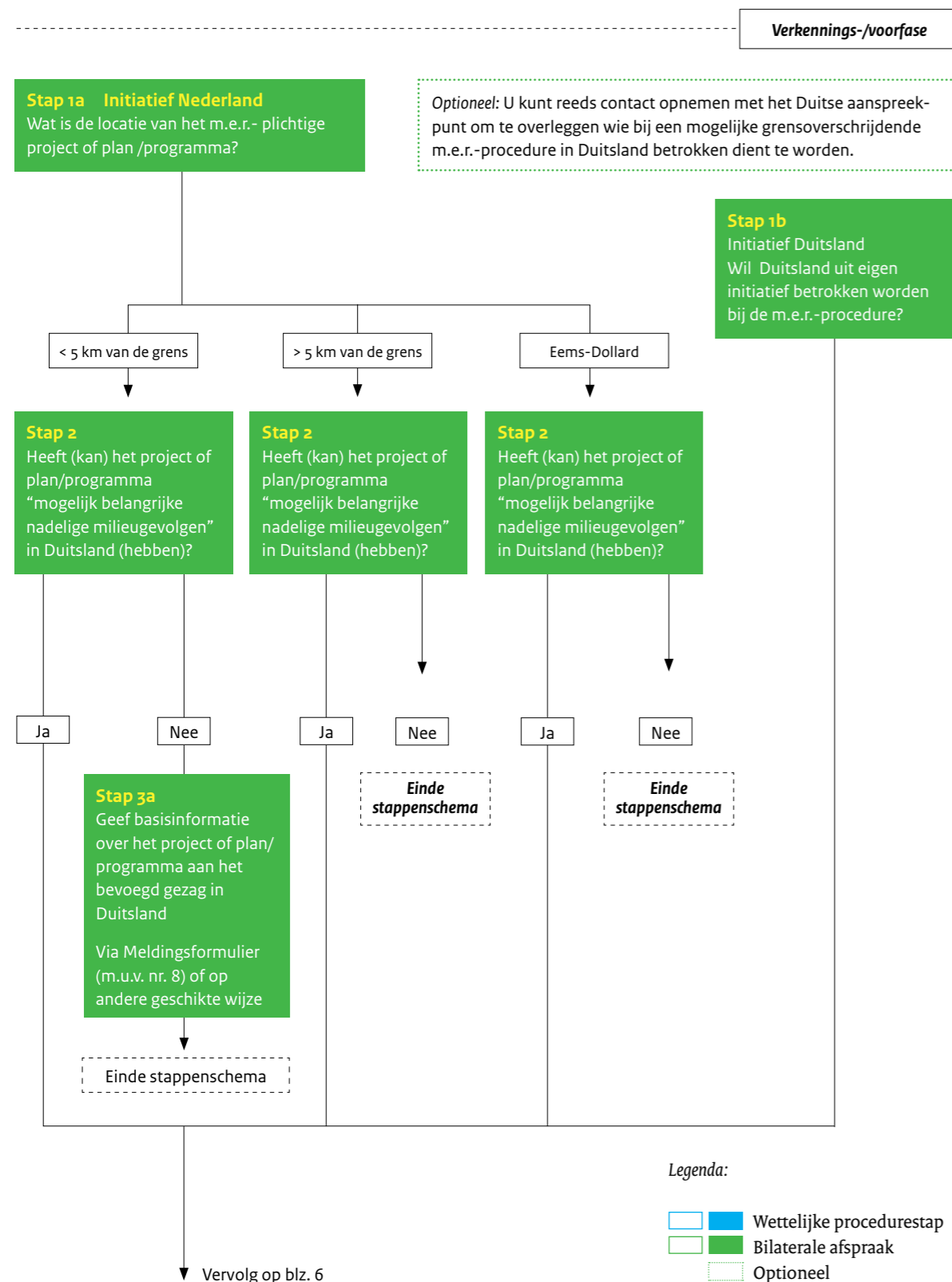
Stappenschema

Dit document geeft de belangrijkste afspraken van de Gezamenlijke Verklaring schematisch weer in stappen. Het document geeft:

- een overzicht van de te nemen stappen inclusief korte toelichting wanneer een grensoverschrijdende m.e.r. aan de orde is of kan zijn; zowel voor Nederland in de rol van bevoegd gezag als wanneer Duitsland bevoegd gezag is en Nederland de mogelijk benadeelde partij
- inzicht in keuze- en overlegmomenten die aan de orde zijn in de verschillende processtappen: welke ruimte is er op welk moment om individueel invulling te geven aan de afspraken zoals die staan verwoord in de Gezamenlijke Verklaring;
- Praktische informatie over vertalingen, kosten en rol en verantwoordelijkheid van het aanspreekpunt.

¹ Gezamenlijke Verklaring inzake de samenwerking bij de uitvoering van grensoverschrijdende milieueffectrapportage voor zowel projecten als plannen en programma's in het Nederlands-Duitse grensgebied tussen het ministerie van Infrastructuur en Milieu van Nederland en het Bondsministerie van Milieu, Natuurbescherming en Nucleaire Veiligheid van de Bondsrepubliek Duitsland ().

Stappenschema voor het Nederlands bevoegd gezag (project of plan/programma vindt plaats op Nederlands grondgebied)

Extra toelichting op de stappen

De in de tekst genoemde artikelen verwijzen naar de overeenkomstige principes in de Gezamenlijke Verklaring (GV) en naar de wetsartikelen in de Wet milieubeheer (Wm).

STAP 1a: Aanspreekpunt Duitsland voor vragen/ hulp

- Indien u als Nederlandse gemeente bevoegd gezag bent en vragen heeft over bijvoorbeeld de te betrekken overheden in Duitsland bij een grensoverschrijdende m.e.r.-procedure, dan kunt u contact opnemen met het Duitse aanspreekpunt of eventueel het aanspreekpunt in uw provincie (GV, bijlage I deel A en B).

STAP 1b: Duitsland verzoekt uit eigen initiatief om deelname

- Duitsland kan ook uit eigen initiatief verzoeken om deel te nemen aan een m.e.r.-procedure (GV, deel II, art. 7.5b). Het Nederlands bevoegd gezag verstrekt dan alle relevante informatie en volgt in principe het stappenschema (tenzij anders wordt afgesproken).

STAP 2: Bepalen of er mogelijk belangrijke nadelige grensoverschrijdende milieugevolgen te verwachten zijn

- Het Nederlands bevoegd gezag maakt deze inschatting;
- Bij projecten of plannen/programma's die meer dan vijf kilometer van de grens liggen en waarbij het Nederlands bevoegd gezag twijfelt over mogelijk belangrijke nadelige milieugevolgen of nog volstrekt onduidelijk is of deze er zullen zijn, kan overleg met het Duitse bevoegd gezag/betrokken overheid (en desgewenst het aanspreekpunt) plaatsvinden (GV, deel II, art. 7.2); een mogelijke afspraak is bijvoorbeeld dat Duitsland pas als het MER gereed is, beslist of het formeel een grensoverschrijdende m.e.r.-procedure wil opstarten (inclusief de verplichtingen die daarbij horen, zoals bijv. openbare kennisgeving richting publiek en terinzagelegging); een optie is dat Duitse instanties wel input leveren ten behoeve van het bepalen van de reikwijdte en detailniveau van het MER;
- Ook bij politiek gevoelige onderwerpen (bijv. de aanleg van windmolenparken) kan het raadzaam zijn Duitsland te informeren, al zijn er naar het oordeel van het bevoegd gezag geen grensoverschrijdende milieugevolgen te verwachten.

Let op! 'Einde stappenschema' betekent niet dat er in de verdere m.e.r.-procedure geen vervolgstappen meer kunnen plaatsvinden/hoeven plaats te vinden:

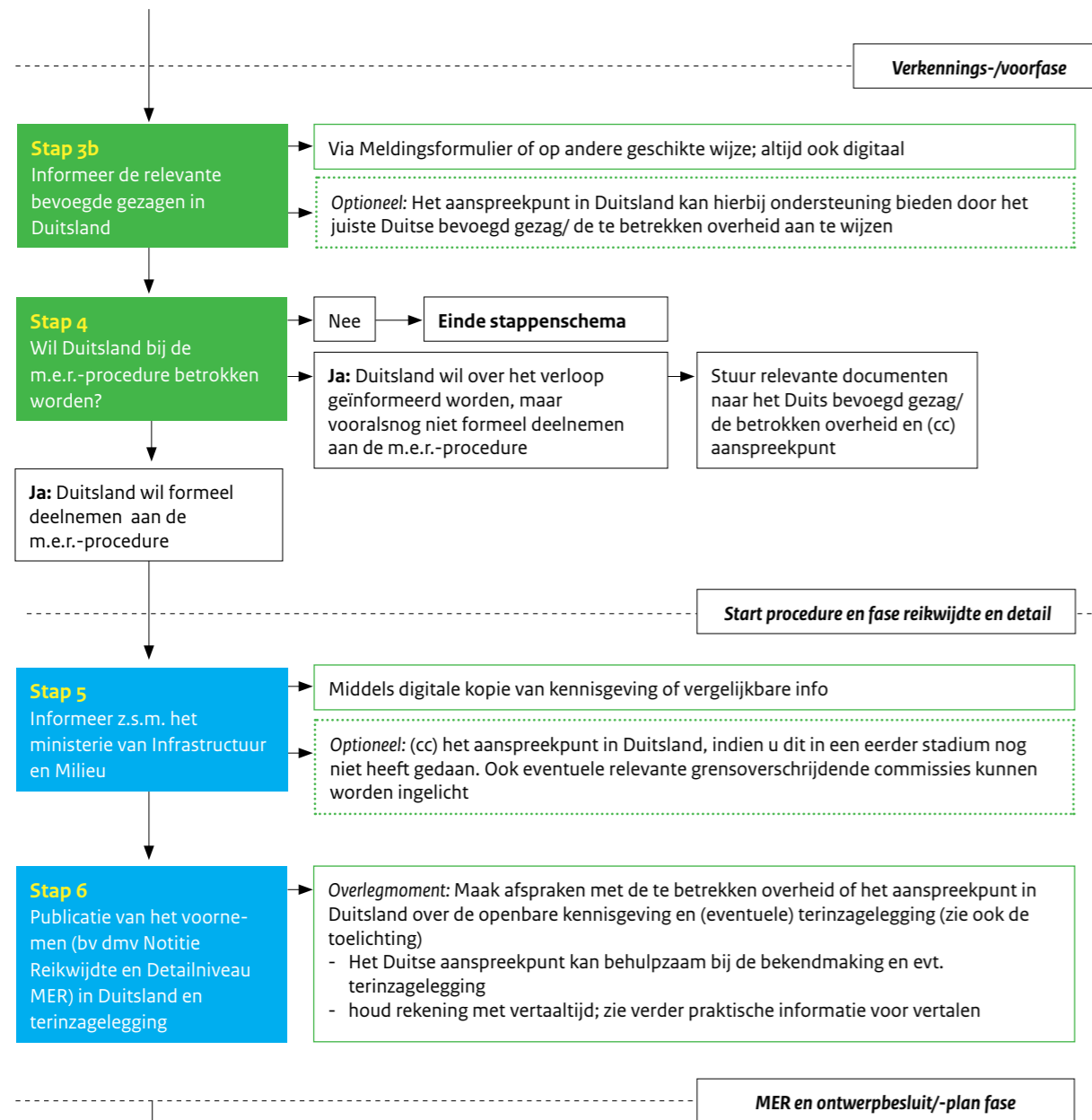
- Indien het Nederlands bevoegd gezag op een later tijdstip in de m.e.r.-procedure vaststelt dat een project of plan/programma toch mogelijk nadelige belangrijke milieugevolgen voor Duitsland kan hebben, dan stuurt het alsnog relevante documenten naar het Duitse bevoegde gezag en het aanspreekpunt (GV, deel II, art. 7.5a). Wanneer het bevoegd gezag in Duitsland op grond hiervan vaststelt dat er geen grensoverschrijdende milieugevolgen te verwachten zijn, dan meldt het dit z.s.m. aan het bevoegd gezag in Nederland (GV, deel II, art. 7.5a); wil Duitsland wel participeren dan worden er alsnog afspraken over deelname gemaakt.

STAP 3a: Informeren Duitsland: project of plan/programma ligt op minder dan vijf kilometer van de grens en heeft geen mogelijk belangrijke nadelige milieugevolgen in Duitsland

- Verstrek informatie over het project of plan/programma en geef aan dat er geen belangrijke milieugevolgen in Duitsland zijn. Hiervoor kan desgewenst het Meldingsformulier worden gebruikt, te vinden op Infomil (GV, bijlage 2);
- Het informeren moet zo spoedig mogelijk gebeuren; de informatie wordt UITERLIJK toegestuurd op het tijdstip waarop het publiek of autoriteiten in Nederland worden geïnformeerd (GV, deel II, art. 4);

Let op! 'Einde stappenschema' betekent niet dat er in de verdere m.e.r.-procedure geen vervolgstappen meer kunnen plaatsvinden/hoeven plaats te vinden zie toelichting 'Einde stappenschema' bij STAP 2.

Stappenschema voor het Nederlands bevoegd gezag (project of plan/programma in Nederland)

Legenda:

- Wettelijke procedurestap
- Bilaterale afspraak
- Optioneel

▼ Vervolg op blz.8

Extra toelichting op de stappen

STAP 3b: Informeren Duitsland: project of plan/programma met mogelijk belangrijke nadelige milieugevolgen in Duitsland

- Verstrek informatie over het projectvoornemen, mogelijke nadelige belangrijke milieugevolgen voor Duitsland en vraag of Duitsland betrokken wil worden bij de m.e.r.. Hiervoor kan desgewenst het Meldingsformulier worden gebruikt, te vinden op Infomil (GV, bijlage 2).
- Indien in deze fase volstrekt onduidelijk is of er wel belangrijke nadelige milieugevolgen voor Duitsland zijn, kan in overleg met Duitsland bijvoorbeeld worden afgesproken dat pas als het MER gereed is, Duitsland beslist of het een formele grensoverschrijdende m.e.r.-procedure wil opstarten (inclusief de verplichtingen die daarbij horen, zoals bijv. openbare kennisgeving richting publiek en terinzagelegging). Een optie is dat Duitse instanties wel input leveren ten behoeve van het bepalen van de reikwijdte en detailniveau van het MER;
- Het informeren moet zo spoedig mogelijk gebeuren; de informatie wordt UITERLIJK toegestuurd op het tijdstip waarop het publiek of autoriteiten in Nederland worden geïnformeerd (GV, deel II, art. 4); Ook eventuele relevante grensoverschrijdende commissies kunnen in deze fase benaderd worden;
- Stuur een herinnering bij geen reactie;
- Duitse instanties hebben, ten opzichte van de Nederlandse instanties, per definitie een informatieachterstand (aan elkaar!);
- Zie Praktische informatie over de vertaling van relevante onderdelen van documenten.

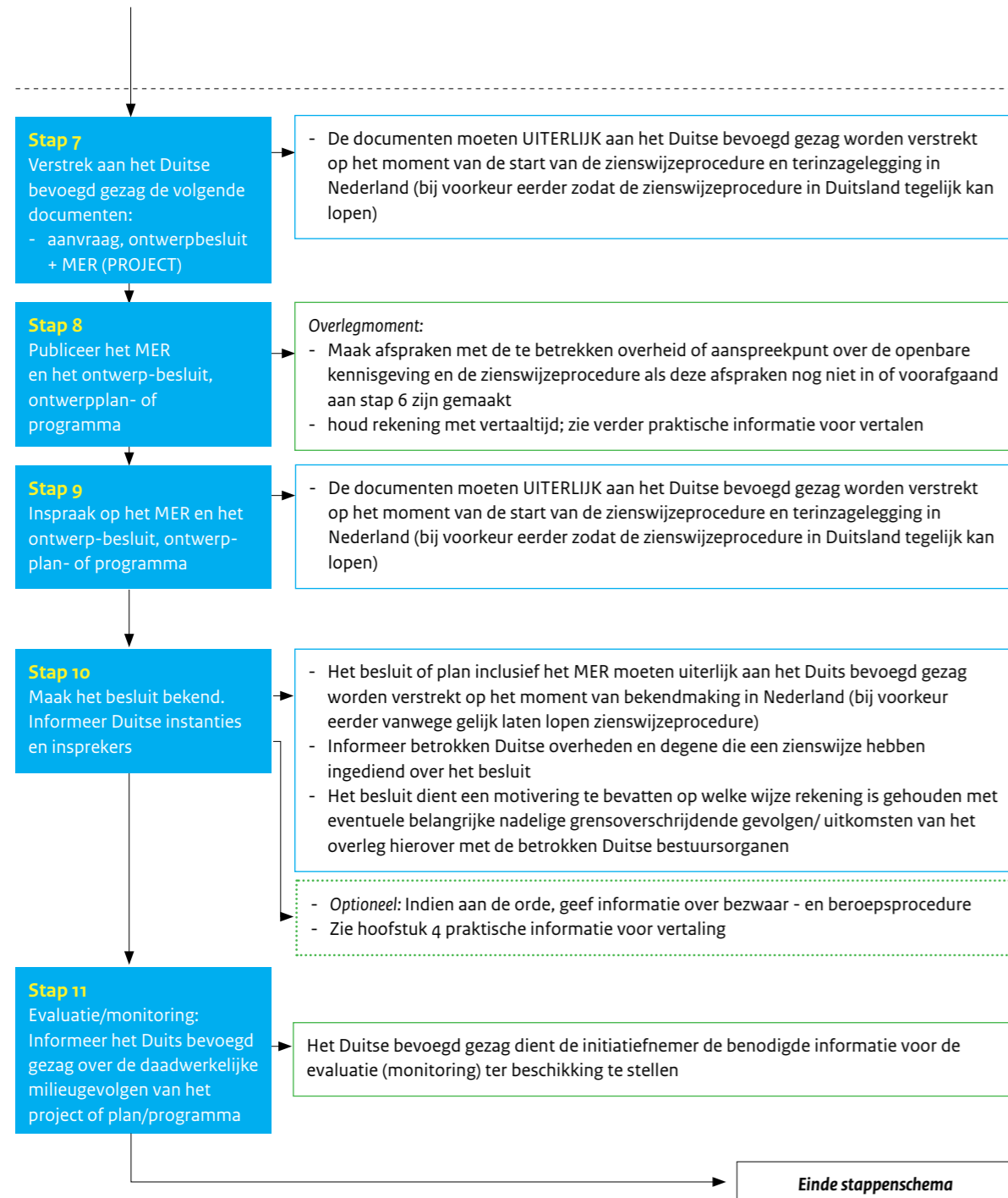
STAP 5: Start grensoverschrijdende m.e.r.-procedure

- Conform de nationale wetgeving (art. 7.38a Wm) en de afspraken in de Gezamenlijke Verklaring (GV, deel II, art. 9) informeert u het ministerie van Infrastructuur en Milieu wanneer vaststaat dat er een grensoverschrijdende m.e.r.-procedure zal worden uitgevoerd.

STAP 6: Openbare kennisgeving en evt. terinzagelegging van het voornemen (NB: deze stap geldt niet voor projecten die de beperkte procedure doorlopen)

- Vuistregel voor de grensoverschrijdende m.e.r. is dat de Nederlandse procedure wordt doorlopen en de Nederlandse wettelijke en procedurele voorschriften het uitgangspunt zijn (GV, deel II, art. 3 en 8). Hierbij gaat het met name om het moment en de termijn van de zienswijzeprocedure(s). Voor de (eventuele) wijze van terinzagelegging wordt aangesloten bij Duitse gebruiken (GV, deel II, art.3);
- Maak afspraken met de te betrekken Duitse overheid of het Duitse aanspreekpunt over 1) welke Duitse autoriteiten worden betrokken bij de m.e.r.-procedure en 2) hoe de openbare kennisgeving zal plaatsvinden en 3) (eventuele) terinzagelegging. Voor de openbare kennisgeving gaat het om op welke wijze de kennisgeving wordt gepubliceerd (krant, internetsite) en wie de publicatie verzorgt. U kunt bijvoorbeeld afspreken dat Duitsland de kennisgeving voor u publiceert, omdat dit doorgaans veel voordeliger is;
- NB: Mochten de mogelijk te verwachten milieugevolgen voor Duitsland nog volstrekt onduidelijk zijn, maar niet geheel uit te sluiten, dan kan er met het Duits bevoegd gezag en eventueel het aanspreekpunt overlegd worden of publicatie van het voornemen en terinzagelegging / publieke zienswijzeprocedure in Duitsland in deze fase wenselijk/ nodig is (zie ook STAP 2 en 3);
- In geval van een zienswijzeprocedure verloopt deelname van de Duitse autoriteiten en publiek zoveel mogelijk parallel aan deelname van het Nederlandse publiek en autoriteiten (GV, deel II, art. 5);
- De Duitse deelnemer moet zich in het Duits kunnen uiten: Zie Praktische informatie.

Stappenschema voor het Nederlands bevoegd gezag (project of plan/programma in Nederland)

Legenda:

- Wettelijke procedurestap
- Bilaterale afspraak
- Optioneel

Extra toelichting op de stappen

STAP 7: Toesturen MER en ontwerpbesluit, - plan of -programma

- Toesturen van het MER en ontwerpbesluit of -plan/programma aan betrokken Duitse overheden en (cc) aanspreekpunt;
- Het MER en het ontwerpbesluit of - plan bevatten bij voorkeur een aparte paragraaf met mogelijk te verwachten grensoverschrijdende milieugevolgen;
- Indien in een eerdere fase is afgesproken dat Duitsland op basis van de uitkomsten van het MER aangeeft of zij wil deelnemen aan de m.e.r., dan informeert u de relevante Duitse bevoegde gezag(en)/te betrekken overheden (en (cc) het Duitse aanspreekpunt) over de uitkomsten. Indien aan de orde kan vanaf dit moment de procedure /stappen worden doorlopen en afspraken worden gemaakt over de openbare kennisgeving en terinzagelegging;
- Conform nationale wetgeving (art. 7.38a lid 6 Wm) dient u de documenten ook naar het ministerie van Infrastructuur en Milieu te sturen. In de praktijk is een digitale kopie voldoende. Bij twijfel kunt u met het ministerie overleggen welke documenten het wenst te ontvangen.

STAP 8: Publicatie van aanvraag, ontwerpbesluit, -plan of - programma en het MER

- Zie stap 6. Maak afspraken over de openbare kennisgeving en de terinzagelegging voor zover dat nog niet gebeurd is in een eerder stadium (publicatie en eventueel terinzagelegging van het voornemen).
- Het MER en het ontwerpplan of - besluit bevatten bij voorkeur een aparte paragraaf met mogelijk te verwachten grensoverschrijdende milieugevolgen (II, art. 5).
- Zie Praktische informatie over de vertaling van relevante onderdelen van documenten.

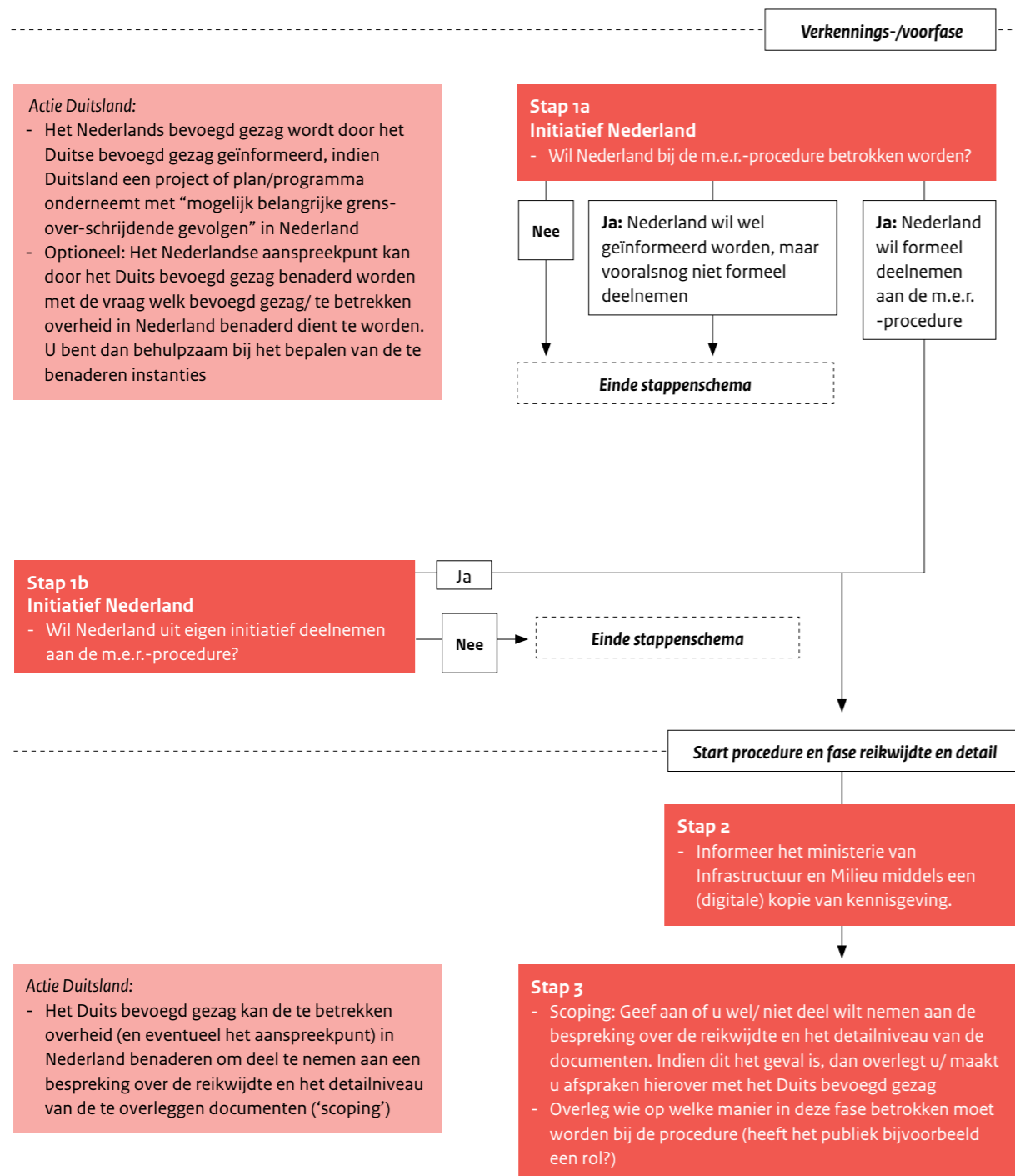
STAP 9: Zienswijzen op het MER en ontwerpbesluit

- Deelname van het Duitse publiek en autoriteiten verloopt zoveel mogelijk parallel aan deelname van het Nederlandse publiek en autoriteiten (II, art. 5);
- Er kan een overleg worden georganiseerd met betrokken bestuursorganen in Duitsland over de belangrijke nadelige milieugevolgen die de activiteit in Duitsland kan hebben en de maatregelen die worden overwogen om die milieugevolgen te voorkomen of te beperken (art. 7.38a lid 5 Wm);
- De Duitse deelnemer moet zich in het Duits kunnen uiten Zie Praktische informatie voor de regels voor de aanwezigheid van tolken.

STAP 11: Besluitfase

- Het besluit of plan en het MER bevatten bij voorkeur een aparte paragraaf met mogelijk te verwachten grensoverschrijdende milieugevolgen (II, art. 5);
- Zie Praktische informatie over de vertaling van relevante onderdelen van documenten.

Stappenschema voor het Nederlands bevoegd gezag (project of plan/programma vindt plaats op Duits grondgebied, Duitsland is bevoegd gezag)

Extra toelichting op de stappen

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op wat er van Nederland wordt verwacht in de rol van mogelijk benadeeld buurland. De acties vanuit Duitsland staan in de blokken links; de stappen die Nederland (m.n. Nederlandse gemeenten) vervolgens moet/ kan ondernemen rechts.

STAP 1a: Nederland wordt door Duitsland geïnformeerd

Het Nederlandse bevoegd gezag en/of het Nederlandse aanspreekpunt wordt in de onderstaande gevallen door het Duits bevoegd gezag benaderd:

- Over alle projecten of plannen/programma's waarvoor in Duitsland een milieueffectrapportage wordt uitgevoerd en die op minder dan vijf kilometer van de grens zullen worden gerealiseerd;
- Over projecten of plannen/programma's waarvoor in Duitsland een milieueffectrapportage wordt uitgevoerd en die op meer dan vijf kilometer van de grens liggen en waarvan Nederland mogelijk belangrijke nadelige milieugevolgen ondervindt/ kan ondervinden;
- Bij twijfel over de mogelijk belangrijke nadelige milieugevolgen van een project of plan/programma dat op meer dan vijf kilometer van de grens ligt. Het Duitse bevoegd gezag kan de te betrekken Nederlandse overheid – en indien gewenst het NL aanspreekpunt – benaderen voor informeel overleg over het wel/ niet volgen van een grensoverschrijdende m.e.r. (GV, deel II, art. 7.2).

Let op! 'Einde stappenschema' betekent niet dat er in de verdere procedure geen vervolgstappen meer kunnen plaatsvinden/ hoeven plaats te vinden:

- Indien het Duitse bevoegd gezag op een later tijdstip vaststelt dat een project of plan/programma mogelijk belangrijke nadelige milieugevolgen in Nederland kan hebben, dan stuurt het naar de betrokken Nederlandse overheden en het Nederlandse aanspreekpunt alsnog de kennisgeving en andere relevante informatie/documenten toe. Wanneer de betrokken Nederlandse overheid/overheden op grond hiervan vaststelt dat er geen grensoverschrijdende milieugevolgen te verwachten zijn, dan meldt het dit z.s.m. aan het bevoegd gezag in Duitsland (GV, deel II, art. 7.5a); wil Nederland wel participeren dan worden er alsnog afspraken over deelname gemaakt.

STAP 1b: Verzoek tot deelname vanuit Nederland (initiatief Nederland)

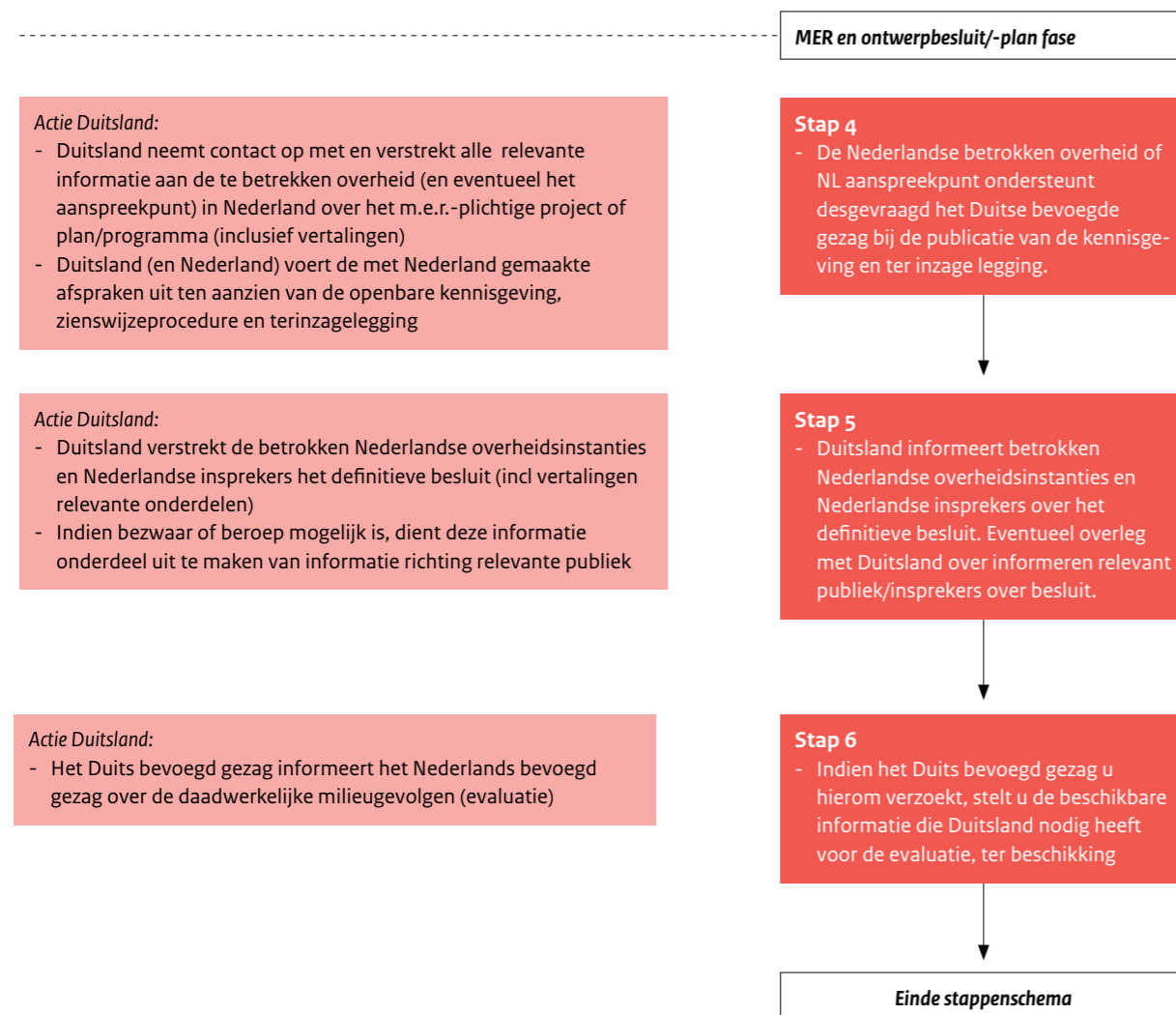
- Nederland kan ook op eigen initiatief verzoeken deel te nemen aan een grensoverschrijdende m.e.r.-procedure met Duitsland (GV, deel II, art. 7.5b).

STAP 2: Informeren van het ministerie van Infrastructuur en Milieu

- Indien er meerdere gemeenten (en/ of provincies) bij de grensoverschrijdende m.e.r.-procedure betrokken zijn, dient er onderling afgesproken te worden wie voor het informeren van het ministerie verantwoordelijk is.

▼ Vervolg op blz.14

Stappenschema voor het Nederlands bevoegd gezag (project of plan/programma vindt plaats op Duits grondgebied, Duitsland is bevoegd gezag)

Extra toelichting op de stappen

STAP 4: Openbare kennisgeving en zienswijzeprocedure in Nederland

- Voor de m.e.r. wordt de Duitse procedure gevolgd. Voor de vaststelling van de openingstijden voor de terinzagelegging, wijze van publicatie en soortgelijke procedurele details zijn de Nederlandse regelingen van toepassing (GV, deel II art 3);
- Als Duitsland hierom vraagt, ondersteunt het Nederlandse aanspreekpunt of betrokken overheid Duitsland bij het in beeld brengen van de te betrekken overheden, de publicatie en terinzagelegging van het MER en ontwerp-besluit of ontwerpplan/-programma in Nederland; er dienen afspraken te worden gemaakt over hoe en wie de kennisgeving in Nederland publiceert, wat de inhoudelijke vereisten voor de kennisgeving zijn etc. Gebruikelijk is om de kennisgeving in Nederland te publiceren in een of meer dag-, nieuws-, of huis-aan-huisbladen of op een andere geschikte wijze. In het geval van een tot de centrale overheid behorend bestuursorgaan wordt de kennisgeving in ieder geval in de Staatscourant geplaatst, tenzij dit voor het betreffende plan of besluit wettelijk anders is geregeld;
- Duitsland hoort relevante informatie, in het bijzonder met betrekking tot grensoverschrijdende gevolgen te vertalen; zie Praktische informatie;
- Deelname Nederlandse publiek en autoriteiten verloopt zoveel mogelijk parallel aan deelname van het Duitse publiek (GV, deel II, art. 5).

Praktische informatie

Vertalingen

Uitgangspunt:

- Het Duitse publiek wordt op vergelijkbare wijze in de gelegenheid gesteld zijn mening te geven als het Nederlandse publiek. Een gelijkwaardige mogelijkheid voor het geven van zienswijzen is alleen mogelijk als noodzakelijke informatie wordt vertaald (GV, deel II, art. 10).

Wettelijke voorschriften die betrekking hebben op vertaling in geval van een grensoverschrijdende opgenomen procedure :

- **Project**
  - Het Nederlands bevoegd gezag kan de initiatiefnemer verplichten om de samenvatting van het MER in het Duits te vertalen (art. 7.23 lid 2 Wm; GV, deel II, art. 10);
  - Bij m.e.r.-plichtige besluiten die volgens de uitgebreide procedure doorlopen worden, kan het Nederlands bevoegd gezag de initiatiefnemer verplichten de mededeling aan het bevoegd gezag/ kennisgeving in het Duits te vertalen binnen een door het bevoegd gezag bepaalde termijn (7.27 lid 6 Wm).
- **Plan/programma**
  - Het Nederlands bevoegd gezag kan de initiatiefnemer verplichten om de samenvatting van het MER in het Duits te vertalen binnen een door het bevoegd gezag bepaalde termijn (art. 7.7 lid 2 Wm).

Afspraken in Verklaring:

- Vertaling van de samenvatting van het MER rapport
- Het Nederlandse bevoegd gezag voor het project of plan/programma beoordeelt in hoeverre een vertaling van relevante onderdelen van documenten zinvol is in relatie tot de grensoverschrijdende milieugevolgen (GV, deel II, art.10 en deel III, art.5). Een vertaling van de volgende documenten kan m.n. als zinvol worden aangemerkt:
  - Aparte paragraaf over de grensoverschrijdende milieugevolgen van een project of plan/programma in het MER (Duitse UVP of SUP);
  - Relevante onderdelen van het ontwerp-besluit of ontwerp-plan of -programma voor zover het (naar het oordeel van het bevoegd gezag) in het bijzonder met betrekking tot de grensoverschrijdende milieugevolgen van een project of plan, die Duitse autoriteiten en publiek in staat stellen deze milieugevolgen te beoordelen en een reactie te geven/
  - Legenda (bij kaartmateriaal);
  - Relevante informatie over de zienswijzenprocedure /kennisgeving
  - Relevante onderdelen van het definitieve besluit, met inbegrip van de motivering over hoe met Duitse zienswijzen is omgegaan en voor zover het naar het oordeel van het bevoegd gezag grensoverschrijdende milieugevolgen in het buurland betreft,
  - Informatie over beschikbare rechtsmiddelen

Aandachtspunten:

- Houd rekening met de tijd die het maken van een vertaling in beslag neemt;
- De Duitse deelnemer moet zich in het Duits kunnen uiten (mondeling en/of schriftelijk). Dit kan betekenen dat u voor de aanwezigheid van tolken moet zorgen bij een eventuele informatiebijeenkomst/ hoorzitting.

Alle afspraken gelden voor Duitsland vice versa.

Kosten

- Kosten van de grensoverschrijdende m.e.r. worden gedragen door het land van herkomst, met andere woorden het land op wiens grondgebied een project of plan/programma wordt uitgevoerd en waarvoor een m.e.r. wordt doorlopen (GV, deel II, art. 12); hierbij gaat het met name om kosten voor vertalingen en publicatiekosten openbare kennisgeving;
- Bestuurlijke lasten die door het benadeelde land in het kader van deelname aan de grensoverschrijdende m.e.r. procedure gemaakt zijn, betaalt het benadeelde buurland zelf (GV, deel II, art. 12).

De rol van het aanspreekpunt

- In bijlage I deel A (projecten) en deel B (plannen en programma's) van de Gezamenlijke Verklaring zijn de aanspreekpunten in Duitsland en Nederland opgenomen (zie www.infomil.nl voor de actuele lijst);
- Bij twijfel over de te betrekken overheid of overheden in Duitsland, kunt u het aanspreekpunt in Duitsland om hulp vragen over welke overheidsinstanties u bij de m.e.r. procedure voor uw plan of project dient te informeren/betrekken; vice versa kan Duitsland vanzelfsprekend het Nederlandse aanspreekpunt (de provincies) om ondersteuning vragen. Daarnaast kan het Duits aanspreekpunt u indien gewenst adviseren en ondersteunen bij de openbare kennisgeving (publicatie zelf, keuze kanalen e.d.) en monitoring;
- Voor advies en ondersteuning bij vragen van algemene aard over deelname van het buurland aan de m.e.r., kunt u contact opnemen met het Nederlandse aanspreekpunt.

Dit is een uitgave van het

Ministerie van Infrastructuur en Milieu

Postbus 20901 | 2500 EX Den Haag
www.rijksoverheid.nl/ienm

Juli 2013